

UZŅĒMĒJDARBĪBAS TIESĪBAS

Eiropas uzņēmējdarbības tiesības daļēji ir kodificētas Direktīvā (ES) 2017/1132, un dalībvalstis turpina piemērot atsevišķus uzņēmējsabiedrību veidus regulējošus tiesību aktus, kas laiku pa laikam tiek grozīti, lai nodrošinātu atbilstību ES direktīvām un regulām. Pašreizējo centienu izveidot modernus un efektīvus uzņēmējdarbības tiesību aktus un korporatīvās pārvaldības tiesisko regulējumu, kas paredzēts Eiropas uzņēmumiem, ieguldītājiem un darbiniekiem, mērķis ir uzlabot ES uzņēmējdarbības vidi.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 49. pants, 50. panta 1. punkts un 2. panta g) apakšpunkts, 54. panta otrā daļa.

MĒRĶI

Efektīvs korporatīvās pārvaldības tiesiskais regulējums izveido uzņēmējdarbību sekmējošu vidi iekšējā tirgū visā ES. Uzņēmējdarbības tiesību aktu saskaņošanas mērķis ir sekmēt brīvību veikt uzņēmējdarbību (LESD IV sadaļas 2. nodaļa) un īstenot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. pantā paredzētās pamattiesības brīvi veikt darījumus atbilstoši šīs hartas 17. pantā noteiktajiem ierobežojumiem (tiesības uz īpašumu) ([4.1.2.](#)).

LESD 49. panta otrajā daļā tiek garantētas tiesības uzsākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, jo īpaši uzņēmējsabiedrības vai firmas ([2.1.4.](#)).

ES regulējuma mērķis šajā jomā ir veicināt uzņēmumu dibināšanu jebkurā vietā ES, izmantojot personu pārvietošanās un preču un kapitāla aprites brīvību ([2.1.3.](#)), nodrošināt uzņēmējsabiedrību tādu dalībnieku un citu ieinteresēto pušu aizsardzību, kuriem attiecībā uz uzņēmumu ir īpaša interese, padarot uzņēmējdarbību konkurētspējīgāku un mudinot uzņēmumus īstenot pārrobežu sadarbību ([2.1.5.](#)).

Iekšējais tirgus nozīmē Eiropas mēroga uzņēmumu izveidi. Pašlaik ES ir aptuveni 24 miljoni uzņēmumu, no kuriem aptuveni 80 % ir kapitālsabiedrības. Vienlaikus aptuveni 98–99 % kapitālsabiedrību ir mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), tiem visā ES jāspēj darboties saskaņā ar vienotu tiesisko regulējumu.

SASNIEGUMI

A. Vienoto saistību minimālais kopums

Kaut gan **nav spēkā kodificētas Eiropas uzņēmējdarbības tiesības** kā tādas, valstu tiesību aktu saskaņošanas rezultātā uzņēmējdarbības jomā ir noteikti daži minimālie standarti, un šie tiesību akti attiecas uz jomām kā, piemēram, uzņēmējsabiedrību dalībnieku interešu aizsardzība un viņu tiesības, akciju sabiedrību kapitāla pārņemšanas piedāvājumi, apvienošanās un sadalīšanās, minimālie noteikumi par viena īpašnieka privātajām sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, finanšu pārskati un

grāmatvedības uzskaitē, vienkāršāka un ātrāka piekļuve informācijai par uzņēmumiem un dažas uzņēmumiem izvirzītās informācijas atklāšanas prasības. Tomēr 2019. gada uzņēmējdarbības tiesību aktu kopums ir racionalizējis daudzus noteikumus, kas sākotnēji tika piemēroti saskaņā ar vairākiem ES instrumentiem.

1. Prasību noteikšana attiecībā uz sabiedrībām, kapitālu un informācijas izpaušanu **Padomes Pirmā direktīva** (68/151/EEK), kas pieņemta 1968. gadā, ir vairākkārt grozīta un beidzot aizstāta ar [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu \(ES\) 2017/1132 attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem](#). Tās mērķis ir atvieglot un paātrināt sabiedrības piekļuvi informācijai par uzņēmējsabiedrībām un darījumiem, cita starpā informācijai par sabiedrības saistību spēkā esamību un sabiedrības atzīšanu par neesošu. Tas attiecas uz **visām akciju sabiedrībām un sabiedrībām ar ierobežotu atbildību**. Otrā Padomes direktīva (1976. gada 77/91/EEK, kuru aizstāja ar [Direktīvu \(ES\) 2017/1132](#))^[1] attiecas tikai uz akciju sabiedrībām. Lai izveidotu šādu sabiedrību, ir vajadzīgs pamatkapitāla minimums (pašreiz 25 000 EUR) kā nodrošinājums kreditoriem un kā akcionāru ierobežotās atbildības ekvivalents. Tā paredz arī noteikumus par kapitāla saglabāšanu un izmaiņām un minimālās prasības attiecībā uz akciju sabiedrību **dibināšanas dokumentu** saturu. [12. uzņēmējsabiedrību tiesību direktīva \(2009. gada 16. septembra Direktīva 2009/102/EK\)](#) paredz tiesisko regulējumu **viena īpašnieka sabiedrībām ar ierobežotu atbildību**, kurā visas daļas pieder vienam dalībniekam.

2. Uzņēmējsabiedrību darbības, kuras aptver vairāk nekā vienu valsti

Direktīva (ES) 2017/1132 attiecībā uz sabiedrību tiesību dažiem aspektiem tika ieviestas informācijas atklāšanas prasības attiecībā uz sabiedrību ārvalstu filiālēm. Šī prasība attiecas uz ES sabiedrībām, kuras izveidojušas filiāles citā ES dalībvalstī, vai sabiedrībām no trešām valstīm, kas izveidojušas filiāles ES. Komisija 2023. gada 29. martā pieņēma [priekšlikumu](#) direktīvai, lai vēl vairāk paplašinātu un uzlabotu digitālo rīku un procesu izmantošanu uzņēmējdarbības tiesībās. Tās mērķis ir uzlabot pārredzamību un uzticēšanos uzņēmējdarbības videi vienotajā tirgū.

Ar 2014. gada 8. jūlija [Padomes Direktīvu 2014/86/ES](#) par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs, tika ieviestas nodokļu normas, kuras no konkurences viedokļa ir neitrālas attiecībā uz dažādu dalībvalstu koncerniem. Netiek paredzēta dubultā aplikšana ar nodokļiem meitasuzņēmuma vienā dalībvalstī izmaksātajām dividendēm mātesuzņēmumam citā dalībvalstī (sk. arī [Padomes 2008. gada 12. februāra Direktīvu 2008/7/EK](#) par netiešajiem nodokļiem, ko uzliek kapitāla piesaistīšanai).

[Direktīvā 2004/25/EK par pārņemšanas piedāvājumiem](#) ir paredzēts pamatnostādņu minimums, kas jāievēro attiecībā uz uzņēmējsabiedrību pārņemšanu, kuru darbību reglamentē dalībvalstu tiesību akti. Tā nosaka minimālos standartus attiecībā uz pārņemšanas piedāvājumiem vai izmaiņām uzņēmuma kontrolēšanā, un tās mērķis ir aizsargāt daļu īpašnieku mazākumu, nodarbinātos un citas ieinteresētās puses. Lai ļautu sabiedrībām ar ierobežotu atbildību izmantot brīvību veikt uzņēmējdarbību vienotajā tirgū, [Direktīva \(ES\) 2017/1132](#) attiecas uz centrālo reģistru, komercreģistru un uzņēmumu reģistru (**uzņēmējdarbības reģistru**) savstarpējo savienojamību un

[1]Iepriekšējo reizi grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija Direktīvu (ES) 2019/1151 attiecībā uz digitālo rīku un procesu izmantošanu sabiedrību tiesībās, OV L 186, 11.7.2019., 80. lpp.

visā ES saskaņo aizsardzības pasākumus, kas nepieciešami, lai aizsargātu sabiedrību akcionāru un trešo personu intereses sadalīšanas vai apvienošanās gadījumā vienā valstī, kā arī **sabiedrību ar ierobežotu atbildību** un **akciju sabiedrību** pārrobežu apvienošanas.

Turklāt [Komisijas īstenošanas regula \(ES\) 2021/1042](#) nosaka tehniskās specifikācijas un procedūras, kas nepieciešamas uzņēmējdarbības reģistru savstarpējai sadarbībai.

3. Sabiedrību pārstrukturēšana (apvienošanās un sadalīšanās, juridiskās adreses maiņa)

Akciju sabiedrības reģistrētā biroja **pārcelšana** no vienas dalībvalsts uz citu, kā arī apvienošana vai sadalīšana ir LESD 49. un 54. pantā garantētās uzņēmējdarbības veikšanas brīvības raksturīgs aspekts (sk. Tiesas nolēmums [Cartesio lietā](#)^[2]). Tomēr uzņēmējdarbības veikšanas brīvības princips vien negarantē, ka sabiedrība, kuru pārceļ no izcelsmes dalībvalsts uz kādu citu dalībvalsti, var saglabāt tās statusu saskaņā ar tās reģistrācijas dalībvalsts tiesību aktiem.

Daļu īpašniekiem un trešām pusēm sabiedrības pārstrukturēšanas (apvienošana un sadalīšana) gaitā ir tādas pašas garantijas. Noteikumi attiecībā uz sabiedrību ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrību apvienošanas, un to sadalīšanu nesēn tika grozīti ar Direktīvu (ES) 2017/1132, kas arī garantē akcionāru, kreditoru un darbinieku aizsardzību.

Iespēja darboties ārpus valstu robežām ir daļa no uzņēmuma darbības cikla un var ietvert pārrobežu apvienošanas, sadalīšanu vai reorganizāciju, kas var dot iespēju saglabāt uzņēmējdarbību un augt, piemēram, izmantojot jaunas uzņēmējdarbības iespējas citās dalībvalstīs vai pielāgojoties mainīgajiem tirgus apstākļiem. Attiecībā uz **pārrobežu reorganizāciju, apvienošanas un sadalīšanu** Parlaments un Padome 2019. gada novembrī pieņēma [Direktīvu \(ES\) 2019/2121](#). Direktīvas mērķis ir novērst nepamatotus šķēršļus brīvībai veikt uzņēmējdarbību vienotajā tirgū, atvieglojot to pārrobežu reorganizāciju, apvienošanas un sadalīšanu, un ar to ievieš visaptverošas procedūras šādām darbībām un papildu noteikumus tādu kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanai, kas veic uzņēmējdarbību kādā ES dalībvalstī. Turklāt direktīvā ir uzsvērti līdzīgi noteikumi par darba ņēmēju līdzdalības tiesībām, un mērķis ir nodrošināt, lai darbinieki tiktu pienācīgi informēti par gaidāmo ietekmi un ar tiem apspriestos. Mazākumam un akcionāriem bez balsstiesībām ir lielāka aizsardzība, savukārt attiecīgo uzņēmumu kreditoriem tiek piešķirti skaidrāki un uzticamāki aizsardzības pasākumi.

Uzņēmuma juridiskās adreses pārrobežu pārcelšana joprojām ir neatrisināts jautājums. [Lietā C-106/16 Polbud](#) Tiesa, atbildot uz prejudiciālo jautājumu, papildus precizēja jēdzienu "brīvība veikt uzņēmējdarbību", norādot, ka tā ir attiecināma arī uz tādas sabiedrības juridiskās adreses pārcelšanu, kura izveidota saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību aktiem citas dalībvalsts teritorijā, lai to pārveidotu.

4. Garantijas attiecībā uz uzņēmējsabiedrību finansiālo stāvokli

Lai nodrošinātu to, ka grāmatvedības dokumentos iekļautā informācija visās dalībvalstīs ir vienāda, ar [Direktīvu 2006/43/EK](#) un [Direktīvu 2013/34/ES](#), kurās ir prasīts, ka uzņēmējsabiedrības grāmatvedība (gada pārskati, konsolidētie pārskati un par obligāto revīziju veikšanu atbildīgo personu pilnvarojumi) sniedz patiesu

[2]Lieta C-210/06, ECLI:EU:C:2008:723, 111.–113. punkts.

un objektīvu priekšstatu par uzņēmējsabiedrības aktīviem, pasīviem, finansiālo stāvokli, kā arī peļņu vai zaudējumiem. Direktīvas 2006/43/EK mērķis ir uzlabot uzņēmējsabiedrību finanšu pārskatu uzticamību, nosakot prasību minimumu attiecībā uz gada pārskatu un konsolidēto pārskatu obligāto revīziju. Ar Direktīvu 2013/34/ES vienkāršo finanšu ziņojumu prasības mikrouzņēmumiem, lai uzlabotu to konkurētspēju un ievieša arī pienākumu ES biržu sarakstos iekļautajām sabiedrībām savā gada pārskatā sniegt paziņojumu par korporatīvo pārvaldību. [Regulā \(EK\) Nr. 1606/2002](#) par starptautisko grāmatvedības standartu piemērošanu tiek saskaņota finanšu informācija, kas jāsniedz uzņēmējsabiedrībām, kuru kapitāla daļas ir publiskās apgrozības objekts, lai garantētu ieguldītāju aizsardzību. [2015. gada 20. maija Regula \(ES\) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām](#) (kuras pamatā ir LESD 81. pants par sadarbību civiltiesību jomā) palīdz risināt strīdus par jurisdikciju un tiesību aktu kolīziju, kā arī nodrošina spriedumu atzīšanu visā ES. Ar to nesaskaņo dalībvalstu materiālo tiesību aktus maksātnespējas jomā, tā vienkārši nosaka kopīgus noteikumus par to, kuras tiesas piekritībā ir uzsāk maksātnespējas procedūras, un tiesas nolēmumu atzīšanu. Galvenais mērķis ir novērst aktīvu pārvešanu vai tiesvedību nodošanu no vienas dalībvalsts uz citu. [Direktīvas \(ES\) 2019/1023](#) mērķis ir piedāvāt **"otro iespēju uzņēmējiem"**. Ar šo direktīvu risina apsvērumus, kas daudziem ieguldītājiem rodas attiecībā uz ilgstošu vai sarežģītu maksātnespējas procedūru risku ārvalstīs, ko tie uzskata par galveno iemeslu, lai neieguldītu ārpus savas valsts.

5. Dažu akcionāriem vai daļu īpašniekiem noteiktu tiesību pārrobežu izmantošana [Direktīva 2007/36/EK](#) (grozīta ar [Direktīvu 2014/59/ES](#) un [Direktīvu \(ES\) 2017/828](#)) par biržu sarakstos iekļauto sabiedrību akcionāru konkrētu tiesību izmantošanu atceļ galvenos šķēršļus pārrobežu balsošanai tajās biržas sarakstā iekļautajās sabiedrībās, kuru juridiskā adrese atrodas kādā no dalībvalstīm, ieviešot konkrētas prasības attiecībā uz dažām kopsapulcē īstenojamām akcionāru tiesībām. Tā nosaka arī konkrētas tiesības biržu sarakstos iekļauto sabiedrību akcionāriem, tostarp savlaicīgu pieeju attiecīgai informācijai par kopsapulcēm un vienkāršāku balsošanu uz pilnvaras pamata. Ar [Direktīvu \(ES\) 2017/828](#) veicina akcionāru iesaistīšanos un ievieš prasības attiecībā uz akcionāru identifikāciju, informācijas nosūtīšanu, akcionāru tiesību izmantošanas veicināšanu un institucionālo ieguldītāju, aktīvu pārvaldnieku un pilnvaroto padomdevēju pārredzamību, vadītāju atalgojumu un saistīto pušu darījumiem.

6. Uzņēmumu pārskatu sagatavošana

ES paredz noteikumus par finanšu informāciju, kas jāatklāj uzņēmumiem un revīzijām, lai uzlabotu finanšu pārskatu integritāti.

a. Finanšu pārskati

Visām sabiedrībām ar ierobežotu atbildību ir jāgatavo finanšu pārskati, lai uzraudzītu to uzņēmējdarbības stabilitāti un sniegtu patiesu un skaidru priekšstatu par to finansiālo stāvokli. [Direktīvā 2013/34/ES](#) (Grāmatvedības direktīva) ES ir ieviesusi noteikumus, lai nodrošinātu konsekventu un salīdzināmu finanšu pārskatu sniegšanu visā ES.

b. Pārskats par korporatīvo ilgtspēju

ES noteikumi arī paredz, ka konkrētiem uzņēmumiem katru gadu ir jāziņo par ietekmi uz sociālo jomu un vidi un riskiem, kas saistīti ar to darbību. Tas palīdz ieguldītājiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, patērētājiem, politikas veidotājiem un citām ieinteresētajām pusēm novērtēt lielo uzņēmumu nefinanšu darbības rezultātus un mudina uzņēmumus izstrādāt atbildīgu pieeju uzņēmējdarbībai.

[Direktīvā 2014/95/ES](#) (Nefinanšu informācijas atklāšanas direktīva) ir paredzēti noteikumi par noteiktu lielu uzņēmumu nefinanšu un daudzveidības informācijas atklāšanu. Tie aptver tādas jomas kā vides jautājumi, sociālie jautājumi un attieksme pret darbiniekiem, cilvēktiesību ievērošana, korupcijas un kukuļošanas apkarošana, kā arī pārstāvības daudzveidība uzņēmumu valdēs (piemēram, vecums, dzimums, izglītība un profesionālā pieredze). Direktīva attiecas uz lielām sabiedriskas nozīmes sabiedrībām, kurās ir vairāk nekā 500 darbinieku.

2023. gada 5. janvārī stājās spēkā [Direktīva \(ES\) 2022/2464 par korporatīvo ilgtspējas ziņojumu sniegšanu](#). Ar direktīvu tiek modernizēti noteikumi par sociālo un vides informāciju, kas uzņēmumiem ir jāsniedz. Plašākam lielo uzņēmumu lokam, kā arī biržas sarakstā iekļautiem MVU būs jāziņo par ilgtspēju.

Jaunie noteikumi nodrošinās piekļuvi informācijai, kas vajadzīga, lai novērtētu ieguldījumu riskus, ko rada klimata pārmaiņas un citi ilgtspējas jautājumi, radot pārredzamības kultūru attiecībā uz uzņēmumu ietekmi uz cilvēkiem un vidi. Ziņošanas izmaksas uzņēmumiem vidējā termiņā un ilgtermiņā tiks samazinātas, saskaņojot sniedzamo informāciju.

B. ES tiesību subjekti

Eiropas tiesību subjekti ir spēkā visā ES un pastāv līdzās atsevišķu valstu uzņēmējsabiedrībām.

1. Eiropas uzņēmējsabiedrība (SE)

Pēc ilgstošām neveiksmēm, izskatot šo jautājumu, jo sarunas ilgušas 30 gadus, Padome pieņēma divus Eiropas uzņēmējsabiedrības dibināšanai vajadzīgus likumdošanas instrumentus, proti, [Regulu \(EK\) Nr. 2157/2001](#) par **Eiropas uzņēmējsabiedrības** statūtiem un Direktīvu 2001/86/EK, ar ko papildina Eiropas uzņēmējsabiedrības statūtus darbinieku iesaistīšanas jomā. Tā paredz iespēju ES teritorijā uzņēmējsabiedrību izveidot kā akciju sabiedrību ar latīnisko nosaukumu **"Eiropas akciju sabiedrība" (Societas Europaea (SE))**. Ir vairākas iespējas, kā vismaz divu dalībvalstu uzņēmumi var izveidot SE: apvienošanās, pārvaldītājsabiedrības nodibināšana, meitasuzņēmuma izveide vai uzņēmuma pārveidošana par SE. SE ir jādibina kā kapitālsabiedrība. Lai šīs uzņēmējsabiedrības būtu pienācīgi lielas, tām ir noteikts obligātais kapitāla apmērs, piemēram, vismaz 120 000 EUR.

Direktīvas 2001/86/EK mērķis ir nodrošināt, lai SE izveides rezultātā netiktu likvidēta vai vājināta tā darbinieku iesaistīšanās kārtība dalībā uzņēmumā, kas jau pastāv uzņēmējsabiedrībās, kuras piedalās SE izveidē.

2. Eiropas kooperatīvā sabiedrība (SCE)

Ar Regulu (EK) Nr. 1435/2003 par Eiropas **Kooperatīvās sabiedrības (SCE)** statūtiem ir noteikts patiesi vienots SCE juridiskais statuss. Saskaņā ar šo regulu kooperatīvo

sabiedrību var izveidot personas, kas dzīvo dažādās dalībvalstīs, vai dažādās dalībvalstīs reģistrētas juridiskās personas. Šo jauno SCE minimālais kapitāls ir 30 000 EUR, un tās ir tiesīgas veikt uzņēmējdarbību visā vienotajā tirgū kā viena juridiskā persona ar vienādu regulējošo noteikumu kopumu un struktūru.

Ar Direktīvu 2003/72/EK šie statūti tika papildināti attiecībā uz darbinieku iesaistīšanu SCE, lai nepieļautu, ka SCE dibināšanas gaitā tiks likvidēta vai vājināta darbinieku iesaistīšanas kārtība, kas jau pastāv uzņēmējsabiedrībās, kuras piedalās šādas SCE dibināšanā.

3. Eiropas Ekonomisko interešu grupa (EEIG)

Padomes [Regula \(EEK\) Nr. 2137/85](#) paredz **Eiropas Ekonomisko interešu grupas (EEIG)** statūtus. EEIG ir juridiskas personas statuss, kas ļauj vienas dalībvalsts uzņēmējsabiedrībai kopuzņēmuma ietvaros sadarboties (piemēram, atvieglot vai sekmēt grupas dalībnieku saimniecisko darbību, nevis gūt peļņu) ar citas dalībvalsts uzņēmējsabiedrībām vai fiziskām personām, peļņu sadalot starp grupas dalībniekiem. EEIG savus vērtspapīrus publiski piedāvāt nedrīkst.

4. Eiropas privātais uzņēmums (SPE)

Komisijas 2008. gada priekšlikums par statūtiem Eiropas privātajam uzņēmumam ar ierobežotu atbildību (Societas Privata Europaea) bija vērsts uz to, lai atvieglotu MVU darbību iekšējā tirgū, uzlabotu to tirgus darbību un uzlabotu to konkurētspēju, atvieglotot to izveidi un darbību. Priekšlikumā netika mēģināts noteikt to jautājumu regulējumu, kuri saistīti ar darba tiesībām, nodokļu tiesībām, grāmatvedību vai šādas uzņēmējsabiedrības maksātspēju. Tomēr 2014. gadā tas bija jāatsauc, jo Eiropas Parlamentā bija bažas par darbinieku līdzlēmšanas tiesību aizsardzību.

5. Viena dalībnieka sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SUP)

Komisija 2014. gadā iesniedza priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par viena dalībnieka sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (Societas Unius Personae). Šā priekšlikuma mērķis bija palīdzēt tādas sabiedrības izveidē, kurai ir tikai viens kapitāldaļu turētājs un kas darbojas visā ES – pāri dalībvalstu robežām. Kad Parlamenta Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja izteica nopietnas bažas par arodbiedrību piedalīšanos priekšlikuma projekta sagatavošanas procesā, to galu galā 2018. gadā arī atsauca.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Parlaments vienmēr ir centies panākt tiesību aktu grozīšanu, piemēram, nosakot darbinieku līdzdalību sabiedrībās vai panākot progresu jautājumā par dažādu Eiropas uzņēmējsabiedrības formu radīšanu, lai atvieglotu uzņēmumu pārrobežu darbību. Tādēļ 2007. gada februārī Parlaments aicināja Komisiju iesniegt priekšlikumu par Eiropas privātsabiedrību, ņemot vērā MVU vajadzības, un sagatavot Eiropas uzņēmējsabiedrības statūtu pārskatīšanu, lai vienkāršotu šādu uzņēmējsabiedrību dibināšanas procedūras. Pēc tam, kad tika atsaukti divi regulas priekšlikumi par Eiropas apvienībām un savstarpējām sabiedrībām, Parlaments aicināja Komisiju atsākt darbu pie šiem diviem tiesību aktu projektiem. Visbeidzot, 2023. gada 5. septembrī Komisija pieņēma [priekšlikumu par Eiropas pārrobežu apvienībām](#). Direktīvas projekts uzlabos iekšējā tirgus darbību, likvidējot juridiskos un administratīvos

šķēršļus. Regulējuma rezultātā izveidos vienlīdzīgus konkurences apstākļus bezpeļņas apvienībām ES, kuras vēlas darboties vairāk nekā vienā dalībvalstī. Parlaments 2024. gada 13. martā [pieņēma](#) priekšlikumu pirmajā lasījumā ar vairākiem grozījumiem, kuros prasīts labāk aizsargāt kreditoru intereses un reglamentēt esošo bezpeļņas struktūru apvienošanasos.

Parlaments aicināja izveidot arī fondiem paredzētu pienācīgu juridisko regulējumu. Komisija 2012. gada 8. februārī ir nākusi klajā ar priekšlikumu Padomes regulai par Eiropas nodibinājumu **“Fundatio Europaea”**, kas ir izstrādāta, lai šādām organizācijām atvieglotu darbu sabiedrības labā jebkurā vietā Eiropas Savienībā.

[2012. gada 14. jūnija rezolūcijā par Eiropas uzņēmējdarbības tiesību nākotni](#) Parlaments puda viedokli, ka ES uzņēmējdarbības formām, kas papildinātu pašreizējās, saskaņā ar valsts tiesību aktiem pieejamās formas, ir ievērojams potenciāls, un ka tās būtu jāpilnveido. Lai risinātu MVU īpašās vajadzības, Parlaments mudināja Komisiju turpināt centienus nolūkā pieņemt [privātā uzņēmuma statūtus \(SPE\)](#). Reagējot uz Komisijas 2013. gada februāra paziņojumu par šo jautājumu, Parlaments pieņēma rezolūciju par atjauninātu ES stratēģiju attiecībā uz uzņēmumu sociālo atbildību. Parlamenta 2013. gada 14. marta rezolūcijā par **Eiropas savstarpējās sabiedrības** statūtiem ir iekļauts ieteikums Komisijai par šādiem statūtiem. Visbeidzot, Parlaments vairākkārt ir aicinājis pieņemt direktīvu par **uzņēmuma atrašanās vietu pārrobežu pārvietošanu**, izmantojot dažādas rezolūcijas un mutiskos jautājumus, paužot nožēlu par pašreiz valdošo vienotu noteikumu trūkumu, kas apdraud uzņēmumu mobilitāti un tādējādi brīvību veikt uzņēmējdarbību^[3].

[Parlamenta 2017. gada 13. jūnija rezolūcijā par pārrobežu apvienošanasos un sadalīšanu](#), uzmanība tika pievērsta akcionāru mazākuma tiesībām un noteikumiem par kreditoru aizsardzību, kā arī ilgstošajām un sarežģītajām procedūrām, kas ir nepieciešamas, lai veiktu pārrobežu sadalīšanu. Turklāt Parlaments ir vairākkārt pieprasījis sagatavot priekšlikumu noteikumiem par juridiskās atrašanās vietas pārcelšanu uz citu valsti (14. uzņēmējdarbības direktīva).

Eiropas Parlaments ir saņēmis daudzus lūgumrakstus saistībā ar **ES uzņēmējdarbības tiesību aktu digitalizāciju** un pārrobežu darījumiem. Lūgumrakstu komiteja parasti lūdz Komisiju sniegt attiecīgu informāciju vai atzinumu par lūgumraksta iesniedzēja minētajiem jautājumiem. (4.1.5.).

Eiropas Parlaments 2017. gada maijā pieņēma rezolūciju par [ES e-pārvaldes rīcības plānu, kurā tas aicināja](#) Komisiju apsvērt veidus, kā turpmāk veicināt digitālos risinājumus formalitāšu kārtošanai visā sabiedrības dzīves ciklā, un uzsvēra, cik būtiski ir turpināt darbu pie uzņēmumu reģistru savstarpējās savienojamības. Parlamentam ir sena pētniecības struktūra, kas aicina šajā jomā ieviest digitālos atvieglojumus^[4].

[Direktīva \(ES\) 2017/1132 2019. gada novembrī](#) tika grozīta attiecībā uz pārrobežu reorganizāciju, apvienošanasos un sadalīšanu, kurā paredzēja papildu noteikumus par

[3]Sk., piemēram, [2007. gada 25. oktobra rezolūciju par Eiropas slēgto sabiedrību un “Četrpadsmito uzņēmējdarbības tiesību direktīvu” attiecībā uz sabiedrības atrašanās vietas mainīšanu](#) un [2017. gada 13. jūnija rezolūciju par pārrobežu apvienošanasos un sadalīšanu](#).

[4]Godel, M. I. u. c., [Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market](#) (“Samazinot izmaksas un šķēršļus uzņēmumiem vienotajā tirgū#”), Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, Ekonomikas un zinātnes politikas departaments, 2016. gada aprīlis; Van Veenstra, A. F. u. c., [Ubiquitous Developments of the Digital Single Market](#) (“Vienotā digitālā tirgus vispārējā attīstība#”), Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, Ekonomikas un zinātnes politikas departaments, 2013. gada oktobris.

kapitālsabiedrību ar ierobežotu atbildību pārrobežu apvienošanas. Likumdošanas procesa gaitā [Parlaments bija veicis būtiskus grozījumus](#) tajā.

Parlaments 2019. gada aprīlī pieņēma [Direktīvu \(ES\) 2019/1151](#) grozīt Direktīvu (ES) 2017/1132 attiecībā uz digitālo rīku un procesu izmantošanu uzņēmējdarbības tiesībās, lai atvieglotu uzņēmumu izveidošanu, izmantojot elektroniskus līdzekļus, un veicinātu tiešsaistes darbības visā uzņēmuma pastāvēšanas ciklā. Vēl joprojām visas dalībvalstis nenodrošina uzņēmumiem pilnu tiešsaistes reģistrācijas procedūru kopumu, neraugoties uz to, ka tiešsaistes reģistrācija ir divreiz ātrāka nekā vidēji un var būt līdz pat trīs reizēm lētāka par tradicionālo reģistrāciju papīra formātā. 2024. gada 24. aprīlī Parlaments pieņēma [nostāju](#) par Komisijas 2023. gada 29. marta [priekšlikumu](#), ar kuru vēl vairāk tiks paplašināta un uzlabota digitālo rīku un procesu izmantošana uzņēmējdarbības tiesībās (pašlaik tiek gaidīts Padomes lēmums par šo priekšlikumu).

Parlaments 2024. gada 24. aprīlī aprīļa otrajā plenārsēdē pieņēma [nostāju](#) par [priekšlikumu direktīvai par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju](#), ar vairākiem grozījumiem paplašinot tās darbības jomu, lai ziņošanas pienākumos iekļautu riska novērtējumus un nodrošinātu, ka uzņēmumi efektīvi sadarbojas ar ieinteresētajām personām. Šis tiesību akts liks uzņēmumiem noteikt un vajadzības gadījumā novērst vai mazināt savu darbību, tostarp to uzņēmējdarbības partneru, nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēktiesībām un vidi. Tas ietver bērnu darbu, verdzību, darbaspēka ekspluatāciju, piesārņojumu, vides degradāciju un bioloģiskās daudzveidības zudumu.

Šo faktu lapu ir sagatavojis Eiropas Parlamenta Pilsoņu tiesību un konstitucionālo jautājumu politikas departaments.

[Udo Bux / Alexandru-George Moș / Mariusz Maciejewski](#)
05/2024